

ZBORNÍK

SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

ANNALES
MUSEI
NATIONALIS
SLOVACI

ARCHEOLÓGIA
22

ROČNÍK
CVI – 2012

ZBORNÍK
SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO MÚZEA

CVI – 2012
ARCHEOLÓGIA
22

Redakčná rada

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (predseda), Mgr. Radoslav Čambal,
PhDr. Beata Egyházy-Jurovská, PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD.,
PhDr. Matej Ruttkay, CSc., PhDr. Etela Studeníková, CSc.,
PhDr. Vladimír Turčan, PhDr. Ladislav Veliačik, DrSc.

Zostavovateľ

PhDr. Vladimír Turčan

Autori fotografií a kresieb:

Alexander Botoš, Radoslav Čambal, Zdeněk Farkaš, Igor Choma, Alžbeta Nagyová,
Lucia Pilková, Marián Soják, Barbara Zajacová, Dušan Tatar, Marián Vizdal,
Archív SNM-Archeologické múzeum Bratislava

Mapové podklady: Martin Bartík, Mário Bielich

Preklad do nemeckého a anglického jazyka: Jana Kličová, Ľubomíra Kuzmová a autori
Preklad do slovenského jazyka: Radoslav Čambal

Posudzovatelia:

PhDr. Juraj Bartík, PhD., Mgr. Igor Bazovský, PhD., Mgr. Radoslav Čambal,
PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD., Prof. PhDr. Klára Kuzmová, CSc., Dr. Peter C. Ramsel,
PhDr. Vladimír Turčan

Layout, tlač: KOMPRINT, spol. s r.o., Bratislava

Vydalo: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Bratislava 2012
Náklad 400 kusov

© Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum 2012

ISBN 978-80-8060-296-3

OBSAH – INHALT

<i>Zdeněk Farkaš: Nálezy kultúry ľudu so starou lineárnou keramikou zo Stupavy</i>	7
<i>Funde der Kultur der ältesten Linearbandkeramik aus Stupava</i>	12
<i>Gabriel Nevizánsky – Radovan Fodor – Vítazoslav Struhár: Sídliškový objekt bolerázskej skupiny z Abrahámu</i>	13
<i>Ein Siedlungsobjekt der Boleráz-Gruppe aus Abraham</i>	22
<i>Juraj Bartík: Drobné nálezy z opevnenej osady maďarovskej kultúry v Budmericiach</i>	23
<i>Kleinfunde aus der befestigten Siedlung der Maďarovce-Kultur in Budmerice</i>	29
<i>Robert Bača: Medená dýka z Banky (okr. Piešťany)</i>	31
<i>Ein Kupferdolch aus Banka (Bez. Piešťany)</i>	38
<i>Robert Bača – Juraj Bartík: Kamenný kadlub z obce Dojč</i>	39
<i>Eine steinerne Gussform aus Dojč</i>	41
<i>Lucia Hlavenková – † Lev Zachar: Sídliškový objekt z mladšej doby bronzovej v Šaštíne-Strážach</i>	43
<i>Ein Jungbronzezeitliches Siedlungsobjekt in Šaštín-Stráže</i>	57
<i>Anita Kozubová: Vreckový nožík alebo britva? K interpretácii niektorých predmetov z kosti a parohoviny z pohrebísk vekerzugskej kultúry (na základe nálezov z chotínskych pohrebísk)</i>	59
<i>Ein Taschen- oder ein Rasiermesser? Zur Interpretation einiger Knochen- und Geweihgegenstände aus Gräberfeldern der Vekezug-Kultur (anhand der Funde aus den Gräberfeldern von Chotín)</i>	75
<i>Igor Bazovský: Kostrový hrob z prelomu staršej a mladšej doby železnej z Bernolákova</i>	79
<i>Ein Körpergrab aus der Wende der Späthallstatt und Frühlatènezeit aus Bernolákovo</i>	84
<i>Alena Šefčáková: Antropologická analýza kostrového nálezu z prelomu staršej a neskorej doby železnej z Bernolákova – poloha Šakoň</i>	85
<i>Anthropologische Analyse des Skelettenfundes aus der Wende der Späthallstatt und Frühlatènezeit aus Bernolákovo – Flur Šakoň</i>	85
<i>Radoslav Čambal: Frühlatènezeitliche Gräberfeld von Stupava. Ausgrabungen in Jahre 1929</i>	87
<i>Včasnotaténske pohrebisko v Stupave. Výskum v roku 1929</i>	111
<i>Lucia Pilková: Keltská bronzová zoomorfná spona z Marcelovej zbierky</i>	121
<i>Eine frühlatènezeitliche bronzene Tierkopffibel aus der Marcel-Sammlung</i>	124
<i>Radoslav Čambal: Keltská plastika kanca zo Slovenskej Novej Vsi</i>	125
<i>Eine keltische Eberplastik aus Slovenská Nová Ves</i>	129
<i>Peter Trebsche: Größe und Wirtschaftsstruktur latènezeitlicher Flachlandsiedlungen im österreichischen Donaauraum</i>	131
<i>Velkosť a ekonomické štruktúry nížinných sídlisk z doby laténskej v rakúskom Podunajsku</i>	161
<i>Kristina Adler-Wölfl: Spätlatènezeitliche Fundstellen in Wien</i>	169
<i>Neskorolaténske náleziská vo Viedni</i>	188
<i>Miroslava Daňová – Marián Soják: Prsteň s nápisom UTERE FELIX z Liptova</i>	189
<i>Ein Ring mit der Inschrift „Utere Felix“ aus Liptau</i>	192
<i>Péter Prohászka – Sándor Trugly: Avarské nálezy zo 7. storočia z Komárna z Bercsényiho (dnes Gombaiho) ulice</i>	193
<i>Die awarischen Funde von Komárno – Bercsényi (Heute Gombai) Strasse aus dem 7. Jahrhundert</i>	203
<i>Mário Bielich – Terézia Vangľová – Barbara Zajacová: Archeologický výskum v centre mesta Žilina</i>	205
<i>Archäologische Ausgrabungen im Stadtzentrum von Žilina</i>	215
<i>Martin Kvietok: Dva stredoveké keramické súbory zo Starých Hôr (okr. Banská Bystrica)</i>	217
<i>Two medieval pottery assemblages from Staré Hory (Banská Bystrica Dist.)</i>	233

<i>Alexander Botoš: Novoveká studňa z Rimavskej Soboty</i>	235
<i>Neuzeitliche Brunnen aus Rimavská Sobota</i>	249
KOLOKVIUM	
<i>Vladimír Turčan: Desiate kolokvium k otázkam rímsko-germánскеj archeológie</i>	251
<i>Das Zehnte Kolloquium zur Problematik der römisch-germanischen Archäologie</i>	252
<i>Erik Hrnčiarik: Roman building ceramics in the barbarian environment in Slovakia</i>	253
<i>Rímska stavebná keramika v barbarskom prostredí na Slovesnsku</i>	258
<i>Kristian Elschek: Römisches Baumaterial, Dachziegeln und Ziegeln vom Záhorie-Gebiet und aus Zohor (Westslowakei)</i>	259
<i>Rímsky stavebný materiál, strešná krytina a tehly zo Záhoria a zo Zohora (Západné Slovensko)</i>	265
<i>Ondrej Šedo: Objekty s nálezy cihel zkoumané v průběhu výzkumu v trati Mušov-Neurissen</i>	267
<i>Objekte mit Ziegelfunden aus der Grabung in der Flur Mušov – Neurissen</i>	275
<i>Vladimír Turčan: Antická stavebná keramika v germánskych objektoch stupavského regiónu</i>	277
<i>Antike Baukeramik in germanischen Befunden aus der Stupavaer Region</i>	280
<i>Anton Karabinoš – Marián Vizdal: Nálezy tehliarskych výrobkov v Ražanoch a ich historická a technická Analýza</i>	281
<i>Die in Ražňany aufgefundenen Ziegelprodukte und ihre historische und technische Analyse</i>	291
<i>Igor Bazovský: Nálezy rímskej stavebnej keramiky v germánskych objektoch z obdobia sťahovania národov v Bratislave-Rusovciach</i>	293
<i>Funde von römischer Baukeramik aus germanischen Objekten der Völkerwanderungszeit in Bratislava – Rusovce</i>	297
RECENZIE	299

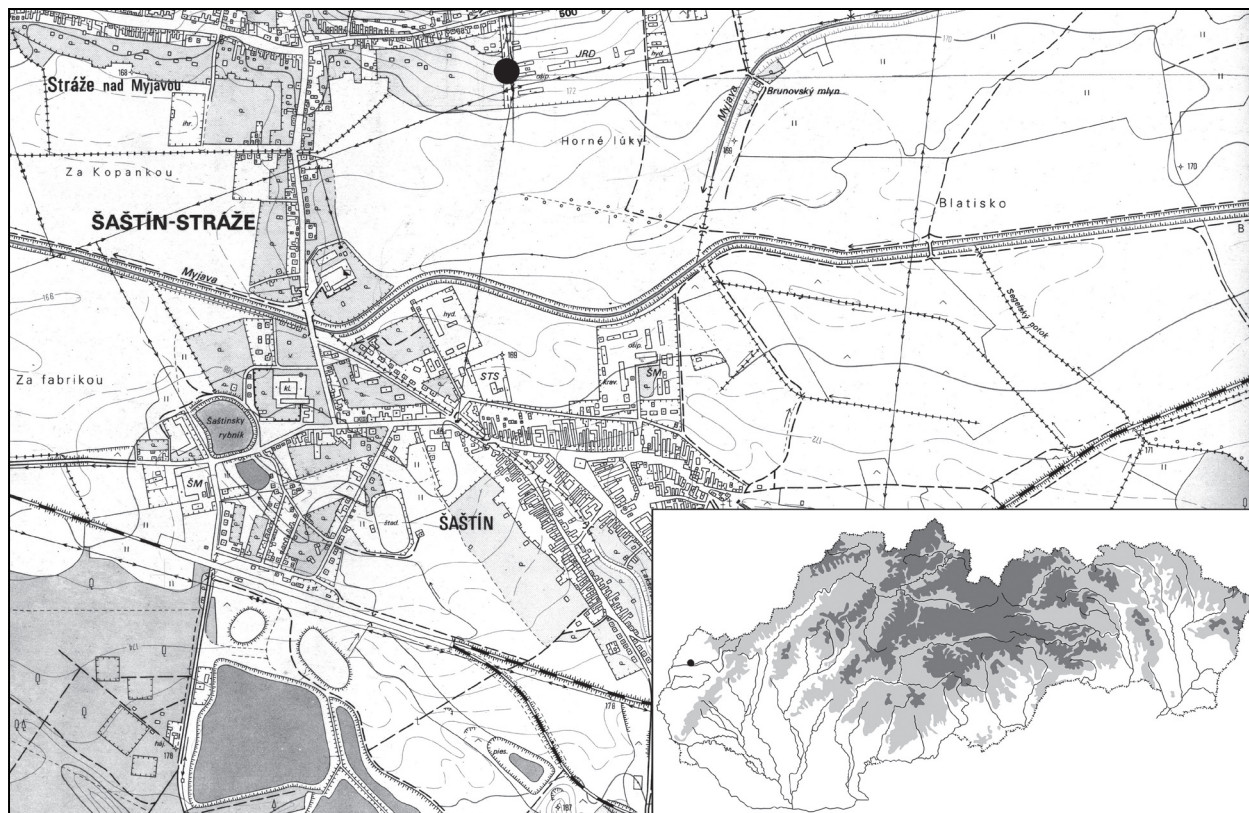
SÍDLISKOVÝ OBJEKT Z MLADŠEJ DOBY BRONZOVEJ V ŠAŠTÍNE-STRÁŽACH

LUCIA HLAVENKOVÁ – † LEV ZACHAR

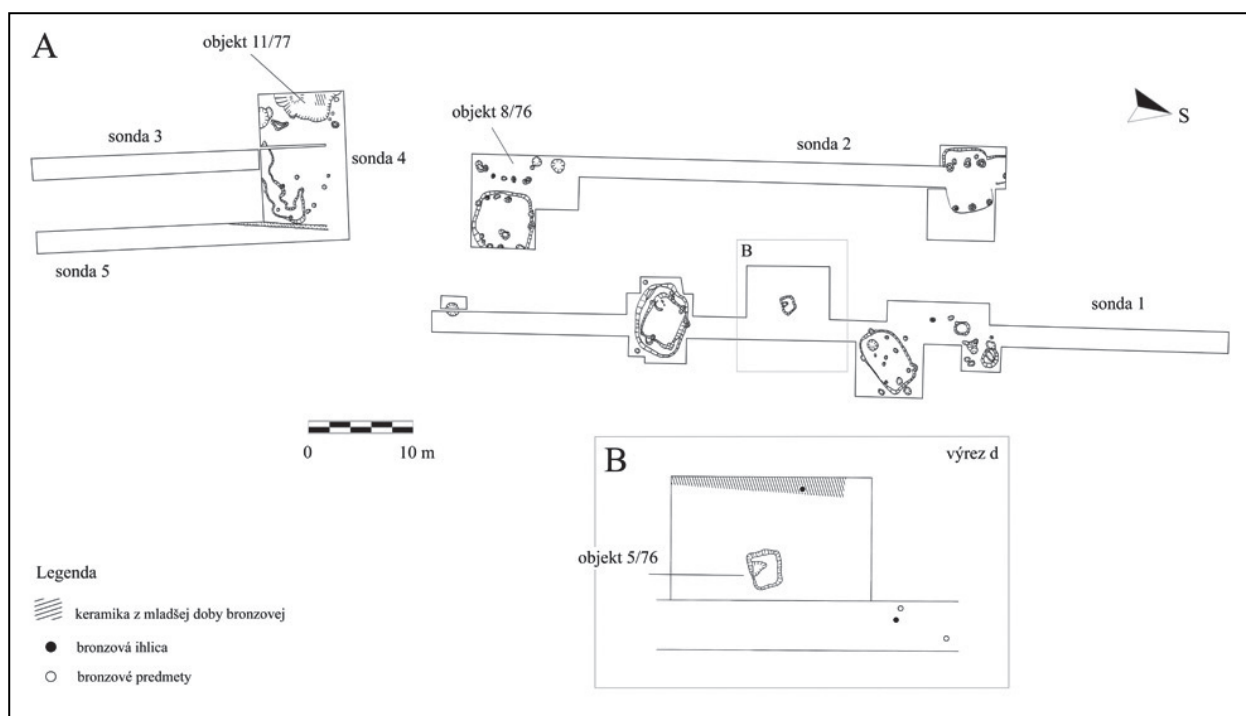
Keywords: Late Bronze Age, Middle Danubian Urnfield Culture, Settlement object

Abstract: During the 1975-77 excavation seasons a part of a settlement dated to the Late Bronze Age was explored in Šaštín-Stráže. Typical settlement pottery was recovered from the discovered structure with wooden posts and its surrounding area, where a probable second settlement object may have been revealed. In this paper an assessment is made regarding the typological and chronological characteristics of the material record with an attempt to interpret the findings within the settlement structure of the nearby area.

Východne od neďalekého moravského a rakúskeho územia sa v severozápadnej časti Záhorskej nížiny, ohraničenou zo severu Chvojnickou pahorkatinou, nachádza obec Šaštín-Stráže, okres Senica. Na svahu rozprestierajúcom sa približne 600 m od rieky Myjavy, v miestnej časti Stráže, leží poloha Konopníská (obr. 1), kde v blízkosti areálu JRD uskutočnilo v rokoch 1975-77 SNM-Archeologické múzeum v Bratislave pod vedením Leva Zachara zisťovací výskum. Na preskúmanej ploche sa podarilo zistiť prevažne praveké osídlenie, okrem mladšej doby rímskej prináležia sídliskové objekty a nálezy i mladšej (a neskorej) dobe bronzovej, dobe halštatskej a strednej dobe laténskej (Zachar 1977, 298-299; Zachar 1978; Bartík 2004, 77). Charakter osídlenia lokality v mladšej dobe bronzovej je zachytený čiastočne preskúmaným sídliskovým objektom, označeným ako objekt 8/76, a ďalšími, väčšinou sekundárnymi nálezmi keramiky z bezprostredného alebo vzdialenejšieho okolia objektu. V minulosti už prezentovanú a interpretovanú situáciu by sme chceli doplniť a rozšíriť o poznatky nepočítanej mladobronzovej materiálnej kultúry z lokality, ktorej sa už dostalo menšej pozornosti (Bartík 2004, 77-78, obr. 12-14; Katkinová 1994, 360).

Obr. 1 Šaštín-Stráže – Konopníská, okres Senica (mapa: 34-42-08, M – 1: 10 000).

Obr. 2 Šaštín-Stráže, okres Senica. Celkový plán preskúmanej plochy (A) a výrez d (B) – halštatský objekt 5/76 s rozptylom keramiky a predmetov z mladšej doby bronzovej.

Opis nálezovej situácie

Pri popise objektu 8/76, jeho interpretácii ako i nálezovej situácie sa vychádzalo z podkladov a čiastočných poznámok z výskumu L. Zachara (1978) a zmienok v dvoch štúdiách (Bartík 2004; Novotná 1980); žiaľ, podrobnejšie informácie neboli k dispozícii.

Objekt 8/76 (obr. 2A; 3)

Nadzemná kolová stavba – zoskupenie ôsmich kolových a sídliskových jám, zrejme polovica objektu zostala neodkrytá. Línia štyroch kolových jám v dĺžke zhruba 4 m bola interpretovaná zosnulým autorom výskumu ako stena nadzemnej stavby. Kolové jamy dosahovali hĺbku medzi 22-61 cm. Z priestoru objektu a kolových jám (ide o kolové jamy č. 1, 3-6, 8) bol vyzdvihnutý keramický materiál, z rozľahlej kolovej jamy č. 1 s rozmermi približne 128 x 88 cm pochádza z hĺbky 64 cm od úrovne terénu bronzový nález – kosákovitá ihlica. Pri ostatných kolových jamách nefiguruje na pláne pôdorysu značenie.

Nálezy zo zisťovacích sond 1, 2 a 4 (obr. 2A-B)

Sonda 1: Pravdepodobne ďalší objekt z mladšej doby bronzovej bol objavený v blízkosti objektu 5/76 (stupeň HC), v severozápadnom rohu výrezu d. Autor výskumu konštatuje kolovú jamu, zahĺbenú do sivo-čiernej kultúrnej vrstvy, ktorá je datovaná sprievodným keramickým materiálom v okolí a nálezom bronzovej ihlice s dvojkónickou hlavice, z hĺbky 32 cm, do tohto obdobia. Keramické črepy zaradené do BD/HA sa koncentrovali zhruba od 30 cm od úrovne terénu po pieskové podložie. Z okolia objektu 5/76 pochádzajú i iné, keramické a kovové nálezy.

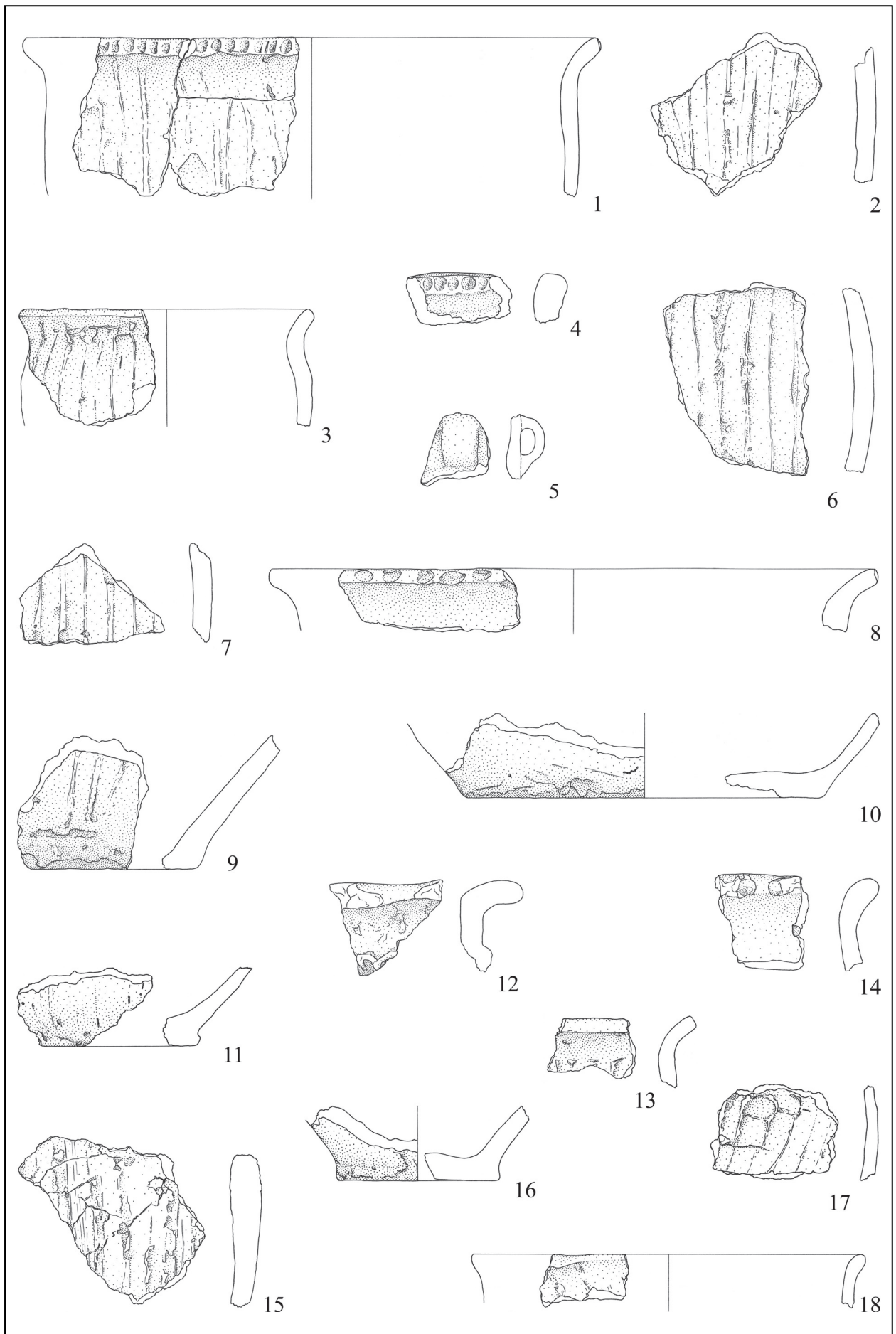
Sonda 2 a 4: Keramický materiál sekundárneho charakteru, ktorý možno datovať do mladšej doby bronzovej, sa koncentroval v zisťovacej sonde 2, v hĺbkach 60 až 70 cm, zrejme v okolí objektu 8/76 (m. 3,50-6.50, až 7.40). V severozápadnom rohu sondy 4, vo výplni objektu 11/77 (doba halštatská) bol objavený fragment z mladšej doby bronzovej; jeho prítomnosť v halštatskom objekte sa môže podľa L. Zachara vysvetľovať rôzne: superpozícia, prerézavanie dvoch zásahov do podložia alebo dôsledok moderných stavebných úprav.

Katalóg nálezov

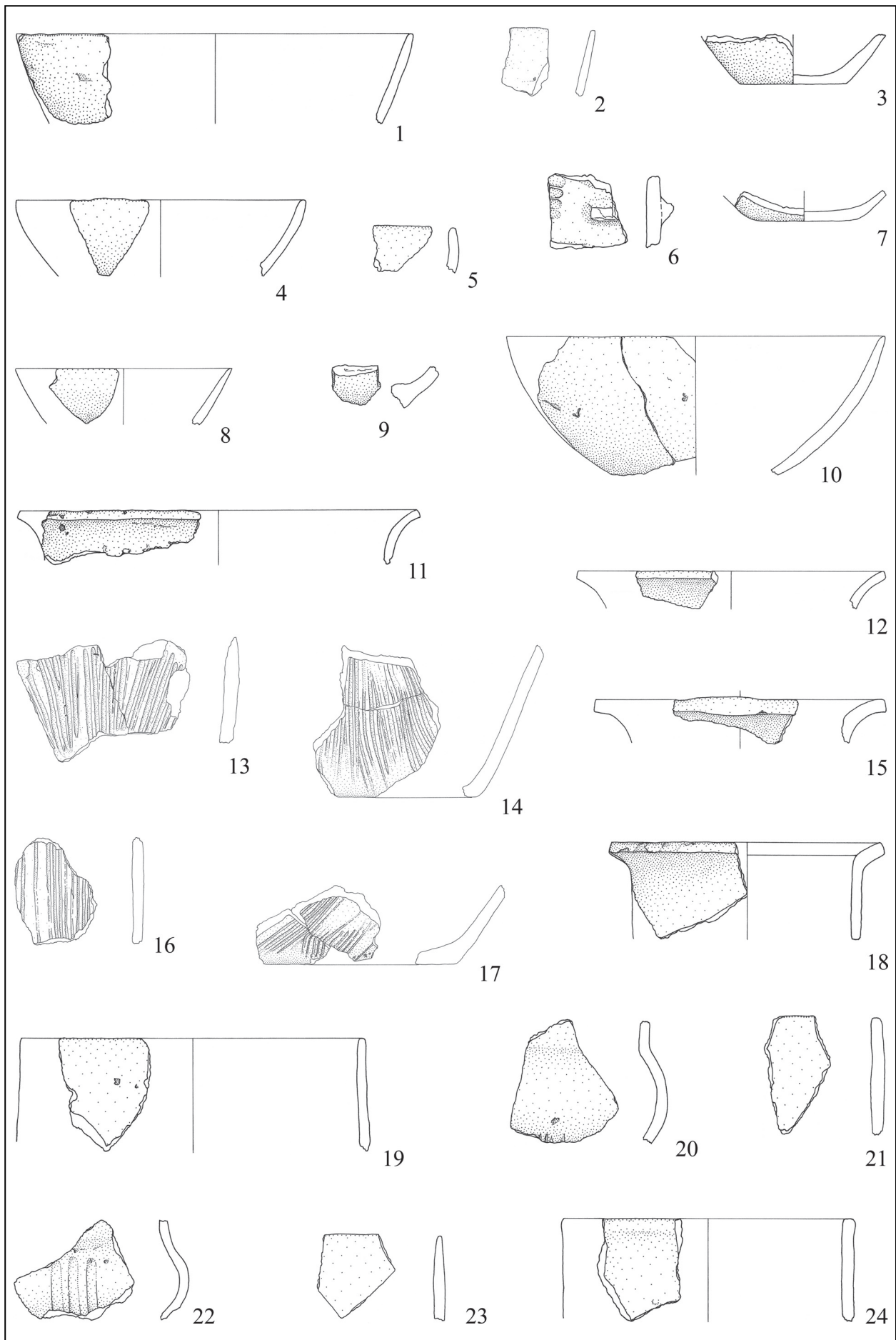
Objekt 8/76, sonda 2

1. Okrajový fragment z hrnca. Tmavohnedá farba, baňatý tvar, okraj von vyhnutý, povrch zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: Ø okraja: 16 cm, výš: 6,5 cm, dĺž.: 8,2 cm. (tab. I: 3, inv. č. AP 62 817).

2. Črep zo zásobnice. Hnedá farby, zdobený zvislým prstovitým brázdnením, povrch značne poškodený. Rozmery: výš.: 9,4, dĺž.: 10,4 cm. (tab. I: 15).

Tab. I Šaštín-Stráže, okr. Senica. Objekt 8/76. Výber keramiky kultúry stredodunajských popolnicových polí. M - 1:3

Tab. II Šaštín-Stráže, okr. Senica. Objekt 8/76. Výber keramiky kultúry stredodunajských popolnicových polí. M – 1:3

3. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Svetlohnedá farba, povrch zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: výš.: 9,1 cm, dĺž.: 9,6 cm. (tab. I: 2).
4. Okrajový fragment zo zásobnice (3 kusy). Hnedá farba, okraj von vyhnutý a zdobený presekávaním, povrch zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: Ø okraja: 32 cm, výš.: 9,1 cm, dĺž.: 12,8 cm. (tab. I: 1).
5. Fragment pásikového ucha. Sivá farba. Rozmery: výš.: 4,1 cm, dĺž.: 3,9 cm. (tab. I: 5).
6. Okrajový fragment zo zásobnice. Hnedá farba, okraj von vyhnutý a zdobený prstovaním. Rozmery: Ø okraja: 34 cm, výš.: 4,2 cm, dĺž.: 10,2 cm. (tab. I: 8).
7. Okrajový fragment z hrncovitej alebo zásobnicovitej nádoby. Biela až svetlosivá farba, okraj zdobený presekávaním. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 2,9 cm, dĺž.: 5,9 cm. (tab. I: 4).
8. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Hnedá farba, zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: výš.: 10,9 cm, dĺž.: 8,1 cm. (tab. I: 6).
9. Fragment z dna hrncovitej nádoby. Hnedá farba, dno mierne odsadené, zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: Ø dna: neurčený, výš.: 10 cm, dĺž.: 7,2 cm. (tab. I: 9).
10. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Oranžovo-sivá farba, zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: výš.: 5,7 cm, dĺž.: 8,2 cm. (tab. I: 7).
11. Črep z nádoby. Hnedá až svetlohnedá farba, ucho poškodené, zdobený štyrmi zachovanými horizontálnymi žliabkovanými pásmi, ktoré končia v blízkosti ucha. Rozmery: výš.: 4,2 cm, dĺž.: 4,4 cm. (tab. II: 6)
12. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Sivo-svetlohnedá farba, zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: výš.: 5,3 cm, dĺž.: 7,2 cm. (tab. I: 17).
13. Črep z misovitej nádoby alebo iného tvaru. Sivá farba, zdobený zvislým hrebeňovaním. Rozmery: výš.: 5,9 cm, dĺž.: 4,5 cm. (tab. II: 16).
14. Fragment z misovitej nádoby alebo iného tvaru (2 kusy). Hnedo-sivá farba, zdobený zvislým hrebeňovaním. Rozmery: výš.: 6,4 cm, dĺž.: 9,6 cm. (tab. II: 13).
15. Fragment z dna miskovitej nádoby (2 kusy). Hnedo-sivá farba, so stopami tuhovania na vnútornej strane, zdobený zvislým hrebeňovaním. Rozmery: Ø dna: neurčený, výš.: 6,4 cm, dĺž.: 6,7 cm. (tab. II: 17).
16. Fragment z dna miskovitej nádoby (2 kusy). Oranžovo-hnedá farba, zdobený zvislým hrebeňovaním. Rozmery: Ø dna: neurčený, výš.: 9,4 cm, dĺž.: 7,1 cm. (tab. II: 14).
17. Okrajový fragment z miskovitej nádoby. Svetlosivá farba, vnútorná strana tuhovaná, okraj mierne zrezaný. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 3,8 cm, dĺž.: 2,6 cm. (tab. II: 2).
18. Črep z amforovitej nádoby. Svetlohnedá farba, baňaté telo, zdobený skupinou troch zvislých žliabkovaných pásov. Rozmery: výš.: 5,5 cm, dĺž.: 6,7 cm. (tab. II: 22).
19. Okrajový fragment z amfory. Hnedá farba, valcovité hrdlo. Rozmery: Ø okraja: 16 cm, výš.: 8,7 cm, dĺž.: 4,7 cm. (tab. II: 24).
20. Okrajový fragment z amforovitej nádoby. Sivá farba, zrejme valcovité hrdlo, okraj rovný. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 6,5 cm, dĺž.: 3,7 cm. (tab. II: 21).
21. Okrajový fragment zo širokej kónickej misy. Sivá farba, rovný okraj, s rovnými stenami. Rozmery: Ø okraja: 22 cm, výš.: 5,1 cm, dĺž.: 5,3 cm. (tab. II: 1).
22. Črep z pravdepodobne amforovitej misy. Sivá farba, baňaté telo, v spodnej časti tela zrejme pozostatky po rytej výzdobe v podobe 3-4 zachovaných zvislých línií. Rozmery: výš.: 6,8 cm, dĺž.: 6 cm. (tab. II: 20).
23. Okrajový fragment z amforovitej nádoby. Svetlohnedá farba, mierne kónické hrdlo. Rozmery: Ø okraja: 19 cm, výš.: 6,2 cm, dĺž.: 5,9 cm. (tab. II: 19).
24. Okrajový fragment z amfory. Sivá farba, valcovité hrdlo, vodorovne von vyhnutý okraj. Rozmery: Ø okraja: 15 cm, výš.: 5,6 cm, dĺž.: 9,2 cm. (tab. II: 18).
25. Fragment z dna hrncovitej nádoby. Svetlo-hnedá farba, dno odsadené, povrch zdrsnený. Rozmery: Ø dna: 9 cm, výš.: 7,1 cm, dĺž.: 9,1 cm. (tab. I: 16).
26. Fragment z dna miskovitej alebo šálkovitej nádoby. Sivo-hnedá farba. Rozmery: Ø dna: 6 cm, výš.: 6,1 cm, dĺž.: 6,9 cm. (tab. II: 3).
27. Okrajový fragment z kónickej misy. Sivo-hnedá farba, steny viac-menej klenuté. Rozmery: Ø okraja: 16 cm, výš.: 4,7 cm, dĺž.: 4,4 cm. (tab. II: 4).
28. Okrajový fragment z miskovitej nádoby. Hnedo-oranžovo-červená farba, okraj von vyhnutý, povrch mierne zdrsnený. Rozmery: Ø okraja: 22 cm, výš.: 3,5 cm, dĺž.: 9,3 cm. (tab. II: 11).
29. Fragment z dna hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Hnedá farba, dno odsadené, povrch mierne zdrsnený. Rozmery: Ø dna: neurčený, výš.: 5,8 cm, dĺž.: 7,7 cm. (tab. I: 11).
30. Fragment z dna miskovitej alebo šálkovitej nádoby. Sivá farba, stopy tuhovania na vonkajšej strane. Rozmery: Ø dna: 6 cm, výš.: 4,8 cm, dĺž.: 5,3 cm. (tab. II: 7).
31. Okrajový fragment z hrncovitej nádoby. Hnedá farba, okraj von vyhnutý, zdobený pod okrajom zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 4,2 cm, dĺž.: 5 cm. (tab. I: 13).
32. Okrajový fragment z amforovitej misy. Hnedá farba, okraj von vyhnutý s lalokovitým výbežkom. Rozmery: Ø okraja: 16 cm, výš.: 3,4 cm, dĺž.: 6,9 cm. (tab. II: 15).
33. Fragment pásikového ucha. Sivá farba, povrchu aj vnútorná strana tuhované. Rozmery: výš.: 2,9 cm, dĺž.: 2,7 cm. (tab. II: 9).

34. Okrajový fragment z kónickej misy. Sivá farba, steny viac-menej klenuté, povrch aj vnútorná strana tuhované. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 2,6 cm, dĺž.: 3,3 cm. (tab. II: 5).

35. Fragment z dna zásobnicovej nádoby. Hnedo-sivá farba, povrch zdrsnený. Rozmery: Ø dna: 20 cm, výš.: 9,1 cm, dĺž.: 14 cm. (tab. I: 10).

36. Okrajový fragment zo zásobnice. Hnedo-sivá farba, vodorovne von vyhnutý okraj, z vnútornej strany okraja ostrý lom, pod okrajom sa nachádza plastická presekávaná páska, povrch zdrsnený. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 5,2 cm, dĺž.: 6,2 cm. (tab. I: 12).

37. Okrajový fragment z kónickej misy. Sivá farba, steny rovné, stopy tuhovania na povrchu. Rozmery: Ø okraja: 12 cm, výš.: 3,7 cm, dĺž.: 3,8 cm. (tab. II: 8).

38. Okrajový fragment z miskovitej nádoby. Sivo-hnedá farba, okraj von vyhnutý. Rozmery: Ø okraja: 17 cm, výš.: 2,7 cm, dĺž.: 4,6 cm. (tab. II: 12).

39. Okrajový fragment z miskovitej nádoby. Svetlo-hnedá farba, steny rovné. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 4,7 cm, dĺž.: 4,4 cm. (tab. II: 23).

40. Okrajový fragment zo zásobnice. Hnedá farba, okraj je von vyhnutý a zdobený presekávaním alebo prstovaním, výzdoba poškodená. Rozmery: Ø okraja neurčený, 5,4 x 5,3 cm. (tab. I: 14).

41. Okrajový fragment z hrncovitej nádoby. Hnedá farba, stopy zvislého prstovitého brázdenia povrchu, okraj nepravidelný. Rozmery: Ø okraja: 22 cm, výš.: 3,2 cm, dĺž.: 5,1 cm. (tab. I: 18).

42. Okrajový fragment z kónickej misy (2 kusy). Hnedo-sivá farba, steny klenuté. Rozmery: Ø okraja: 21 cm, výš.: 10,3 cm, dĺž.: 12,6 cm. (tab. II: 10).

Výplň kolovej jamy 1, sonda 2

1. Fragment ucha. Hnedo-sivá farba, ucho pásikové s miernym žliabkom. Rozmery: výš.: 2,7 cm, dĺž.: 3,2 cm. (tab. III: 5).

2. Fragment z dna miskovitej alebo šálkovitej nádoby. Sivá farba. Rozmery: Ø dna: 6 cm, výš.: 6 cm, dĺž.: 5 cm. (tab. III: 2).

3. Fragment z dna šálky džbánkovitého tvaru. Sivá farba, vnútorná strana svetlohnedá, zdobený vertikálnymi žliabkovanými pásmi, stopy tuhovania na povrchu, dno pravdepodobne odsadené, nezachované. Rozmery: Ø dna: neurčený, výš.: 5,6 cm, dĺž.: 3,4 cm. (tab. III: 4).

4. Črep z rovnakej šálky džbánkovitého tvaru. Sivá farba, vnútorná strana svetlohnedá, zdobený vertikálnymi žliabkovanými pásmi, stopy tuhovania na povrchu. Rozmery: výš.: 2 cm, dĺž.: 2,8 cm. (tab. III: 3)

Výplň kolových jám 3-6, sonda 2

1. Fragment pásikového ucha. Sivá farba, povrch tuhovaný. Rozmery: výš.: 3 cm, dĺž.: 2,7 cm. (tab. III: 7).

2. Okrajový fragment z amfory. Svetlooranžová až svetlohnedá farba, okraj von vyhnutý a mierne zhrubnutý. Rozmery: Ø okraja: 24 cm, výš.: 3,2 cm, dĺž.: 7,3 cm. (tab. III: 14).

3. Okrajový fragment z amforovitej nádoby. Svetlohnedá farba, okraj vodorovne von vyhnutý. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 3,2 cm, dĺž.: 5,9 cm. (tab. III: 12).

4. Fragment z dna miskovitej alebo šálkovitej nádoby. Hnedá farba. Rozmery: Ø dna: 4 cm, výš.: 3,9 cm, dĺž.: 3,8 cm. (tab. III: 9).

5. Črep zo šálky džbánkovitého tvaru. Sivá farba, vnútorná strana hnedá, zdobený vertikálnym žliabkovaním, povrch tuhovaný. Rozmery: výš.: 2,5 cm, dĺž.: 3,2 cm. (tab. III: 6).

6. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Hnedá farba, zdobený zvislým prstovitým brázením. Rozmery: výš.: 2,9 cm, dĺž.: 4,1 cm. (tab. III: 8).

7. Okrajový fragment z amforovitej nádoby. Hnedá farba, rovný okraj. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 4,2 cm, dĺž.: 4,2 cm. (tab. III: 15).

8. Okrajový fragment zo šálky. Sivá farba, esovitá profilácia, povrch i vnútorná strana tuhované. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 1,9 cm, dĺž.: 2,4 cm. (tab. III: 11).

9. Okrajový fragment zo šálky. Sivá farba, esovitá profilácia, stopy tuhovania na povrchu. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 3,6 cm, dĺž.: 3 cm. (tab. III: 10).

Výplň kolovej jamy 8, sonda 2

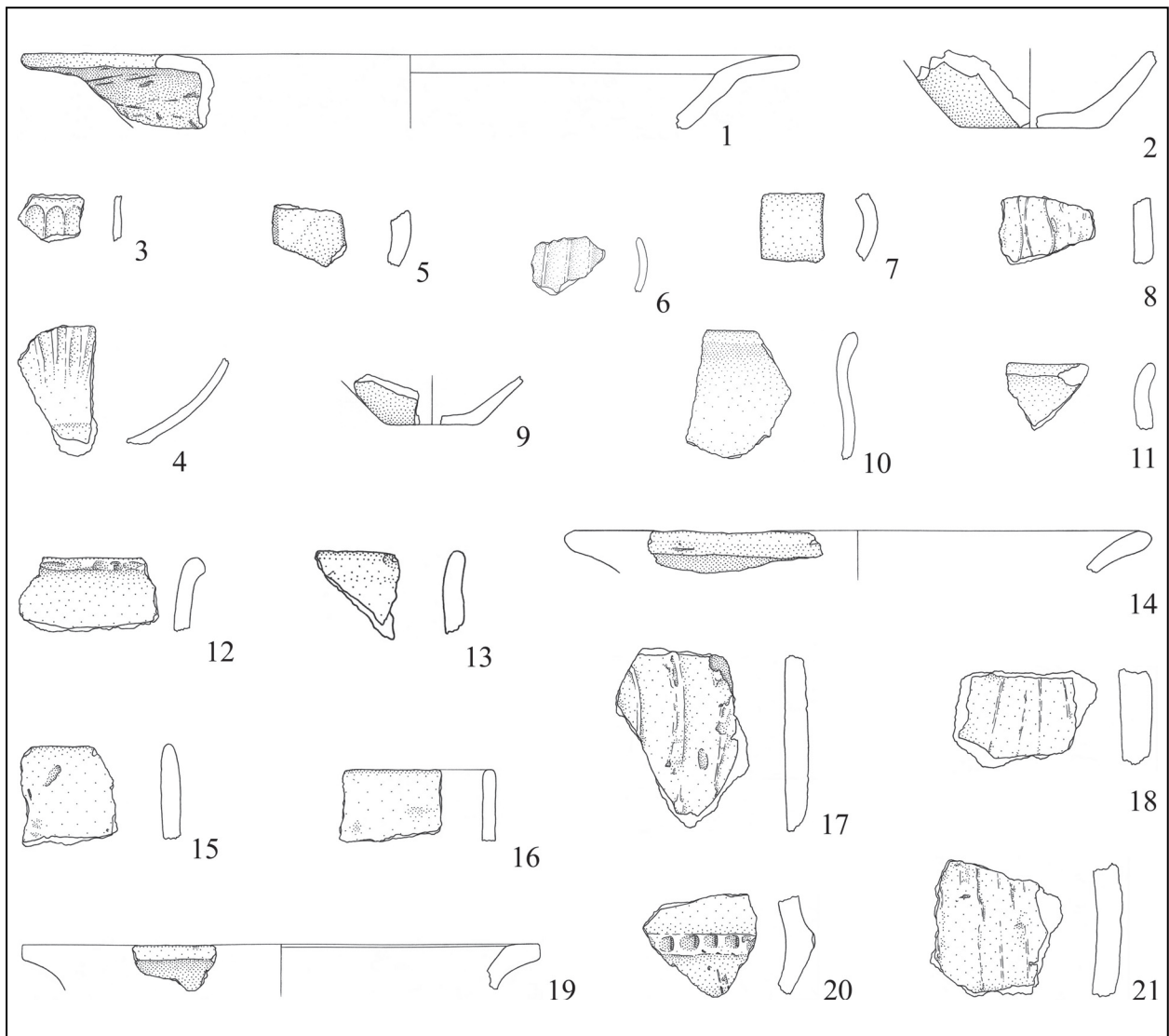
1. Okrajový fragment z amfory. Sivá farba, okraj vodorovne von vyhnutý, rovno zrezaný a na vnútornej strane hranený, tuhovaný na povrchu. Rozmery: Ø okraja: 22 cm, výš.: 2,6 cm, dĺž.: 3,5 cm. (tab. III: 19).

2. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Sivá farba, zdobený zvislým prstovitým brázením. Rozmery: výš.: 4,1 cm, dĺž.: 6,2 cm. (tab. III: 18).

3. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Svetlohnedá farba, zdobený zvislým prstovitým brázením. Rozmery: výš.: 5,8 cm, dĺž.: 5,7 cm. (tab. III: 21)

4. Črep z hrncovitej nádoby. Červeno-sivá farba, zdobený plastickou presekávanou páskou. Rozmery: výš.: 4,4 cm, dĺž.: 4,9 cm. (tab. III: 20).

5. Okrajový fragment zo šálky. Sivá farba, zrejme esovitá profilácia, povrch aj vnútorná strana tuhované. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 2,5 cm, dĺž.: 2,4 cm. (tab. III: 13).

Tab. III Šaštín-Stráže, okr. Senica. Výplne kolových jám 1, 3-6, 8. Výber keramiky kultúry stredodunajských popolnicových polí. 1 - 9, 12, 14 - 21 = M - 1:3; 10 - 11, 13 = M - 1:2

6. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Sivá farba, zdobený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: výš.: 7,6 cm, dĺž.: 5,7 cm. (tab. III: 17).

7. Okrajový fragment z amforovitej nádoby. Sivá farba, stopy tuhovania na povrchu aj vnútornej strane. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 3,1 cm, dĺž.: 4,4 cm. (tab. III: 16).

8. Okrajový fragment zo širokej kónickej misy. Sivo-hnedá farba, okraj oblúkovito prehnutý, z vnútornej strany hnaný, stopy tuhovania na vnútornej strane, povrch zdrsnený. Rozmery: Ø okraja: 33 cm, výš.: 5,9 cm, dĺž.: 7,9 cm. (tab. III: 1).

Materiál zo sondy 2, hĺbka 60 cm, m. 3,5 x 6,5

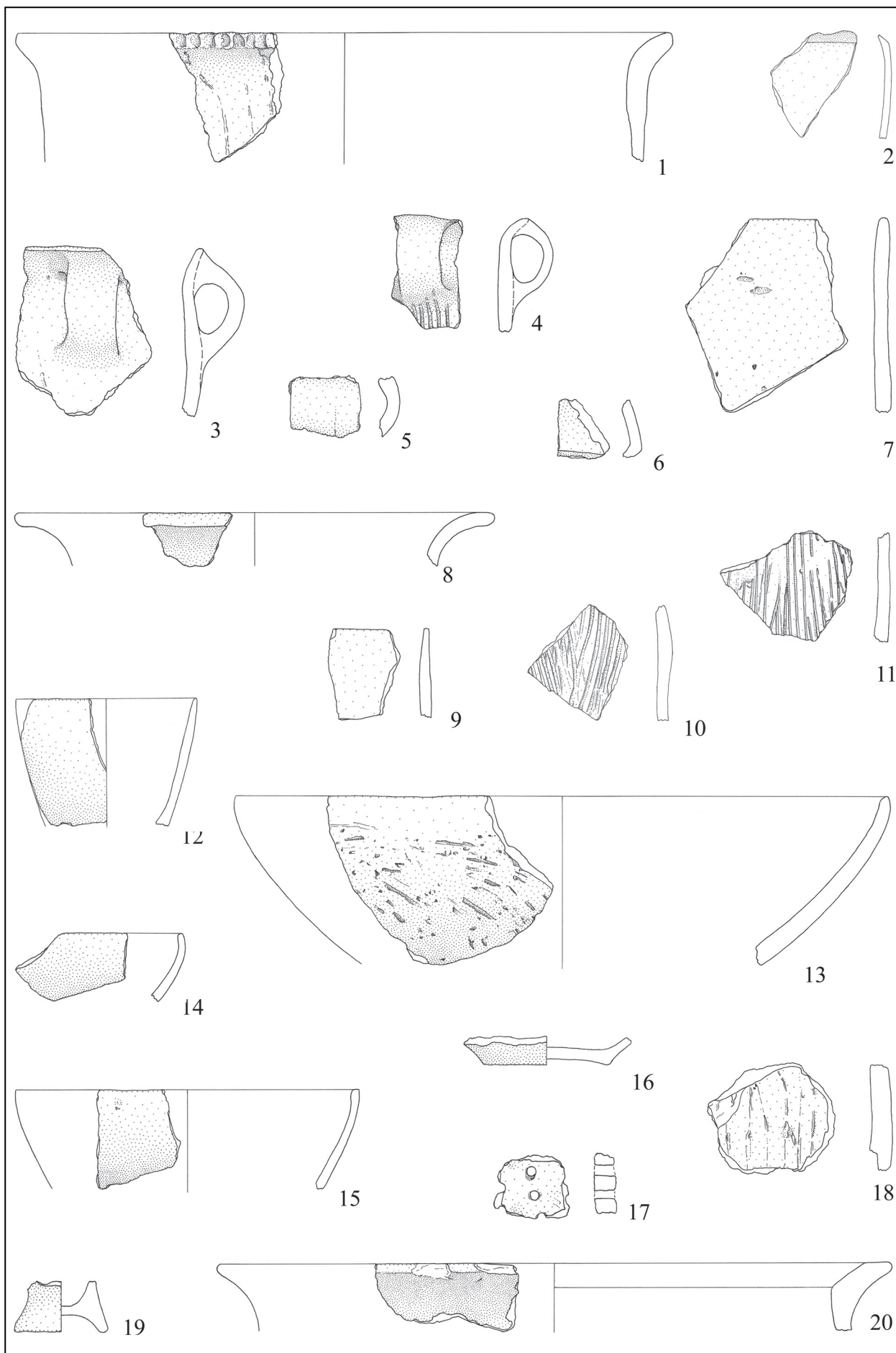
1. Okrajový fragment z kónickej misy. Hnedá farba, okraj je rovný a mierne zrezaný. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 5 cm, dĺž.: 4 cm. (tab. IV: 9).

2. Okrajový fragment z amforovitej nádoby. Sivo-hnedá farba, okraj je oblúkovito von vyhnutý. Rozmery: Ø okraja: 26 cm, výš.: 4,3 cm, dĺž.: 5 cm. (tab. IV: 8).

3. Fragment z profilovanej šálky. Sivo-hnedá farba, s ostrým lomom, povrch tuhovaný, vnútorná strana je sivej farby a tuhovaná. Rozmery: výš.: 3,3 cm, dĺž.: 2,9 cm. (tab. IV: 6).

4. Okrajový fragment z kónickej misy. Svetlohnedá farba, dovnútra vtiahnutý okraj. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 4 cm, dĺž.: 6 cm. (tab. IV: 14).

5. Okrajový fragment z kónickej misy. Sivá farba, s rovnými stenami, povrch aj vnútorná strana tuhované. Rozmery: Ø okraja: 10 cm, výš.: 7,2 cm, dĺž.: 6,8m. (tab. IV: 12).

Tab. IV Šaštín-Stráže, okr. Senica. Sonda 2 a 4. Výber keramiky kultúry stredodunajských popolnicových polí. M – 1:3

6. Črep z misovitej nádoby alebo iného tvaru. Hnedá farba, zdobený zvislým hrebeňovaním. Rozmery: výš.: 6,1 cm, dĺž.: 7,3 cm. (tab. IV: 11).
7. Črep z profilovanej šálky. Sivo-červená farba, s ostrým lomom, povrch aj vnútorná strana tuhované. Rozmery: výš.: 5,9 cm, dĺž.: 4,8 cm. (tab. IV: 2).
8. Fragment z miskovitej nádoby alebo iného tvaru. Hnedá farba, zdobený zvislým hrebeňovaním. Rozmery: výš.: 6,4 cm, dĺž.: 5,5 cm. (tab. IV: 10).
9. Okrajový fragment z kónickej misy. Hnedá farba, mierne klenuté steny, povrch je zdrsnený. Rozmery: Ø okraja: 36 cm, výš.: 11,6 cm, dĺž.: 12,6 cm. (tab. IV: 13).
10. Okrajový fragment z hrncovitej nádoby. Červeno-svetlohnedá farba, baňatý tvar, okraj je mierne von vyhnutý. Z okraja vychádza pásikové ucho. Povrch nádoby je zdrsnený. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 9,3 cm, dĺž.: 7,5 cm. (tab. IV: 3).
11. Okrajový fragment z hrncovitej nádoby. Svetlohnedá farba, okraj je von vyhnutý. Z okraja vychádza pásikové ucho, pod ktorým sa nachádza výzdoba v podobe rytých línií. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 6,3 cm, dĺž.: 3,8 cm. (tab. IV: 4).
12. Okrajový fragment z amforovitej nádoby. Sivá farba, valcovité hrdlo. Rozmery: Ø okraja: neurčený, výš.: 10,7 cm, dĺž.: 9 cm. (tab. IV: 7).
13. Fragment pásikového ucha z hrncovitej nádoby. Svetlohnedá farba, povrch je drsný. Rozmery: výš.: 3,5 cm, dĺž.: 4 cm. (tab. IV: 5).
14. Okrajový fragment zo zásobnice. Svetlohnedá farba, okraj je von vyhnutý a zdobený presekávaním. Povrch je zdrsnený zvislým prstovitým brázdnením. Rozmery: Ø okraja: 36 cm, výš.: 7,1 cm, dĺž.: 6,3 cm. (tab. IV: 1).

Materiál zo sondy 2, hĺbka 70 cm, m. 7,40

1. Črep z hrncovitej nádoby alebo iného tvaru. Hnedá farba, zdobený zvislým prstovitým brázdnením, vnútorná strana sivej farby. Rozmery: výš.: 6,2 cm, dĺž.: 7,1 cm. (tab. IV: 18).
2. Fragment dna z miskovitej alebo šálkovitej nádoby. Sivá farba, dno vypuklé a mierne odsadené. Povrch je tuhovaný. Rozmery: Ø dna: 7 cm, výš.: 8,7 cm, dĺž.: 8 cm. (tab. IV: 16).
3. Fragment cedidla. Sivá farba, s 2 zachovanými otvormi a 7 pozostatkami otvorov. Rozmery: Ø otvorov: 4 x 4 mm a 3 x 4 mm, výš.: 2,3 cm, dĺž.: 2,8 cm. (tab. IV: 17).
4. Nôžka s dnom z pravdepodobne miskovitej nádoby. Hnedá farba, kuželovitý tvar, dno je preliacané. Rozmery: Ø spodnej časti nôžky: 3,5 cm, výš.: 3,4 cm, dĺž.: 3,5 cm. (tab. IV: 19).
5. Okrajový fragment z kónickej misy. Hnedo-sivá farba, viac alebo menej klenuté steny, okraj je zrezaný. Rozmery: Ø okraja: 19 cm, výš.: 5,9 cm, dĺž.: 4,6 cm. (tab. IV: 15).

Objekt 11/77, sonda 4

1. Okrajový fragment z amfory. Hnedá farba, okraj je von vyhnutý a z vnútornej strany hraneň. Vnútorná strana je tuhovaná a sivej farby. Rozmery: Ø okraja: 37 cm, výš.: 4,5 cm, dĺž.: 7,9 cm. (tab. IV: 20).

Vyhodnotenie

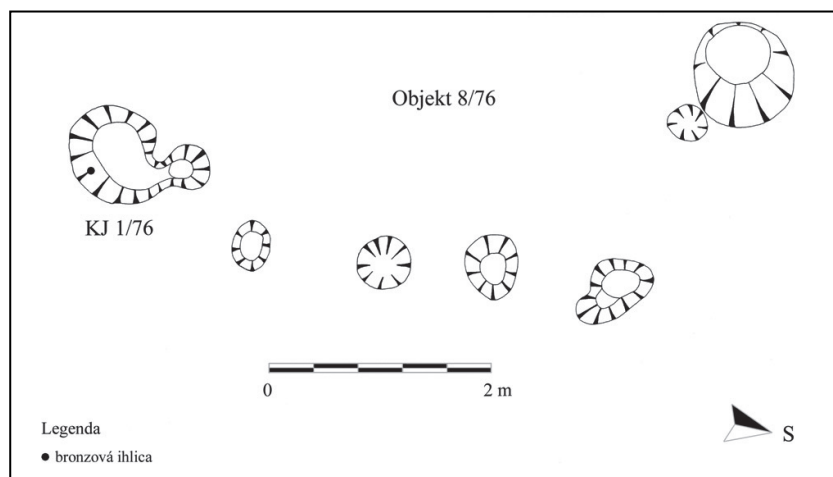
Prezentovaný keramický súbor z objektu 8/76, výplní kolových jám a čiastočne i zo sond predstavuje bežný sídliskový materiál, ktorý možno priradiť staršej fáze kultúry stredodunajských popolnicových polí. Okrem hrubostennej keramiky nadobúdajúcej v rámci skúmaného materiálu miernu prevahu sa vyskytli i fragmenty tenkostenných nádob so stopami tuhovania či už vonkajšieho povrchu alebo aj na vnútornej strane. Spomedzi známych keramických foriem, typických pre kultúru stredodunajských popolnicových polí, boli vo výplni objektu, jám a vrstvách zastúpené predovšetkým hrnce a hrncovité nádoby, zásobnice, misy a amfory, doplnené niekoľkými nálezmi šálok a zvláštne tvary; fragmentárna zachovalosť však rozlíšenie prípadných ďalších tvarov a ich variantov znemožnila. Ostatné predmety, datované do (mladšej) doby bronzovej, tvoria nálezy štyroch bronzových ihlič; nezaradené sú zmienené bronzový drôt a bronzová tyčinka.

Hrnce a zásobnicové tvary

Svojim tvarovým prevedením rozpoznané hrncovité nádoby zodpovedajú bežne rozšírenej forme *hrncov vajcovitého alebo baňatého tvaru* s hrdlom silnejšie prehnutým, ktorý je ukončený lievikovito von vyhnutým okrajom (tab. I: 3, 13, 18). Hrncovité formy mohli byť opatrené pásikovými uchami, vychádzajúcimi prevažne z okraja, ako je potvrdené u časti z dochovaných nádob (tab. IV: 3-4, 5). Väčšina identifikovaných tvarov má okraj nezdobený, pri zdobených formách sa uplatnilo v spracúvanom súbore doložené presekávanie okraja (tab. I: 4). Úpravu povrchu hrncov, okrem použitia rytej výzdoby alebo plastický prvkov (presekávaná lišta) (tab. III: 20, Tab. IV: 4), vystihuje predovšetkým jeho úmyselné zdrsnenie, prevedené spravidla zvislým prstovitým brázdnením (tab. I: 3, 13, 16, 18). Hrubé a nerovnomerné, zvislé brázdnenie je evidované na fragmentoch v materiáli v prevažujúcom počte (tab. I: 2, 6-7, 9, 11, 17, tab. III: 8, 17-18, 21, tab. IV: 18), kde spadajú do kategórie bližšie nešpecifikovaných tvarov, keďže spomínaný spôsob úpravy vonkajšej strany nie je vyhradený iba pre hrnce, ale

rovnako sa v rôznej miere aplikuje aj na bezuchých amforách (Říhovský 1982b, tab. 42: 2, tab. 63: B1, tab. 64: 6, tab. 68: 10), dvojkónických nádobách (Říhovský 1982b, tab. 36: 8), misách (Říhovský 1982b, tab. 38: 12, tab. 45: 8, 13; Lochner 1994, Taf. 3: 2; Palátová-Salaš 2002, 75, tab. 6B) či zásobniciach. Blízke analógie k hrncovitým tvarom patria k typickému nálezovému fondu na sídliskách stredodunajských popolnicových polí, ale z chronologického aspektu nepredstavujú spoľahlivý prostriedok pre stanovenie jemnejšieho datovania (Salaš 1987, 61; 1997, 159; Lochner 1991, 302). Pre ich dlhodobé časové využitie umožňujú vyššie spomenuté tvarové znaky skôr rámcové zaradenie do mladšej doby bronzovej.

Výskyt veľkých, hrubostenných zásobníc amforovitého alebo hrncovitého tvaru, ktorých fragmentárne zachovanie celkom neumožňuje presnejšiu tvarovú diferenciáciu, by mohlo naznačovať niekoľko fragmentov vyznačujúcich sa masívnejším vyhotovením, väčšími rozmermi či hrúbkou, pochádzajúcich z objektu 8/76 a z vrstvy sondy 2 (tab. I: 1, 8, 10, 12, 14-15; IV: 1). Hrncovitým nádobám sú podobné dve väčšie, baňato tvarované vyhotovenia s lievikovito von vyhnutým okrajom a ústím presahujúcim priemer 300 mm (tab. I: 1; IV: 1). Z uplatnených výzdobných prvkov je príznačná aplikácia prstovania (tab. I: 8) alebo presekávania okraja (tab. 1, 14; IV: 1), ale preferenciu konkrétnej techniky zdobenia či ich rôzne kombinácie (zdrsňovanie povrchu, uchá) nemožno pre ich charakteristickú zlomkovitosť vysledovať. Všeobecnejšie poňatú skupinu zásobníc by mohol reprezentovať aj fragment z nádoby s okrajom vodorovne von prehnutým a pravdepodobne s plastickou presekávanou páskou umiestnenou na valcovitom hrdle (tab. I: 12). Prstovaním alebo presekávaním zdobené okraje sú doložené u hrncov ako aj zásobníc amforovitého tvaru s lievikovito alebo valcovito tvarovaným hrdlom (Říhovský 1982b, 52,

Obr. 3 Šaštín-Stráže, okres Senica. Pôdorys preskúmanej časti objektu 8/76.

tab. 67: C4, D4; Salaš 1997, 159-160, Taf. 5: 2, 10, 11, Taf. 7: 18, Taf. 15: 2). Vodorovne von vyhnutý okrajový zlomok pochádzajúci zo zásobnice s valcovitým hrdlom vzdialene pripomína okrajovým vyhotovením veľkú nádobu známu zo sídliska v Maissau/3 (Lochner 1991, Taf. 72: 2) alebo napr. amforovitú zásobnicu z Brna-Slatiny (Salaš 1987, obr. 3: 6). Z dôvodu absencie relevantných a typologicky citlivých znakov nemožno u predpokladaných zásobníc presnejšie vymedziť ich časové ohraničenie než na mladšiu dobu bronzovú.

Misy

Na prítomnosť mís a misovitých nádob poukazujú početnejšie fragmenty, u ktorých sa podarilo bezpečne rozlíšiť štyri varianty: kónické misy s viac alebo menej klenutými stenami, kónické misy s dovnútra vtiahnutým okrajom, široké kónické misy s oblúkovito von prehnutým ústím a amforovité misy.

Kvantitatívne najviac zastúpenú tvarovú formu predstavujú rôzne varianty jednoduchých kónických misiek s viac alebo menej klenutými stenami (tab. II: 1, 2, 4-5, 8, 10, 23; IV: 9, 12-13, 15). Tieto formy, doplnené nálezmi dien z misovitých alebo šálkovitých tvarov (tab. II: 3, 7; III: 2, 9; IV: 16), nemožno použiť pre ich bližšie kultúrne či chronologické zaradenie. Ich používanie spadá do širšieho časového horizontu, zaberajúceho už stredodunajskú mohylovú kultúru a pokračuje počas celej doby trvania kultúry stredodunajských popolnicových polí (Lochner 1991, 302; Říhovský 1982b, 41; Salaš 1997, 157).

Rovnako chronologicky nepreukázateľné sú i kónické misy s dovnútra vtiahnutým okrajom (tab. IV: 14), zahŕňajúce i ďalšie, sekundárne nájdené tvary, zistené v sonde 1. V stredodunajskom priestore sa objavujú už v náplni mladšej mohylovej kultúry a vo výskyte zotrávajú počas celého vývoja kultúry stredodunajských popolnicových polí (Salaš 1987; 1997, 157; Říhovský 1982b, 43; Kujovský 1994, 270). Najmladšie verzie kónických misiek s dovnútra vtiahnutým okrajom môžeme ešte pozorovať v nálezových celkoch staršej doby železnej (Salaš 1997, 157).

Široké kónické misy s oblúkovito von vyhnutým okrajom reprezentuje tvar zdobený hranením na vnútornej strane takmer vodorovne von vyhnutého okraja (tab. III: 1). Povrch misky je mierne zdrsnený, zatiaľ čo vnútorná časť bola pôvodne tuhovaná. Aplikovaná úprava vnútornej aj vonkajšej strany je pomerne frekventovaným znakom u tohto typu mís, vyznačujúcim sa variabilitou vo vyhnutí okraja ako aj klenutí stien, ako dokladajú plytko tvarované formy napr. z Blučiny-Cezavy (Říhovský 1982b, 42, tab. 45: 9, 15), Blučiny-Kolberky (Říhovský 1982b,

42, tab. 34: A6, 7, 9, 23), Křepic (Říhovský 1982b, 42, tab. 63: A5), Burgschleinitz/2 (Lochner 1991, 41-42, Taf. 35: 8) alebo kónické tvary z Maissau/2 (Lochner 1991, 41-42, Taf. 65: 4, 5). Z hľadiska ich časového rozšírenia sa spájajú s nálezovými súbormi včasného a starého stupňa kultúry stredodunajských popolnicových polí, pričom ich predlohy nadväzujú na misy predchádzajúceho, mohylového obdobia (Lochner 1991, 301; Říhovský 1982b, 42).

V prípade *amforovitých mís* neumožňuje fragmentárny charakter nálezu stanoviť detailnejšie typologické vlastnosti (tab II: 15). Naznačený tvar možno stotožniť s dvomi podobnými variantmi ostro profilovaných amforovitých mís, navzájom sa odlišujúcich iba v tvarovaní – baňatého alebo kónického – tela, na ktoré ostro nasadá nízke, lievikovito roztvorené hrdlo (pozri: Říhovský 1982b, 44n, tab. 42: 9; Veliačik 1970, obr. 3: 3, 5). Takmer súčasný výskyt oboch zmienených foriem mís v staršej fáze kultúry stredodunajských popolnicových polí by mohlo naznačiť eventuálne zaradenie fragmentu do spomenutého obdobia, ohraničeného od včasného po stredný stupeň (Říhovský 1982b, 44-45; Lochner 1991, 300; Veliačik 1970, 426-427).

Možným predstaviteľom amforovitých mís môže byť i fragment s baňatým telom a ostro odsadenou hornou časťou (tab. II: 20). Zachovaný tvar ani rytá výzdoba v spodnej časti tela však nie sú výrazne typologicky preukázateľné, keďže podobným prevedením tela sa forma blíži nielen amforovitým misám s baňatým telom (pozri napr. Lochner 1991, 300, Taf. 24: 2, Taf. 25: 2; Říhovský 1963, obr. 12: A10), ale aj šálkam džbánkoveho tvaru (napr. Říhovský 1982b, tab. 34: 13; Říhovský 1963, obr. 19: C14) či džbánkom (Říhovský 1982b, 48, tab. 39: 19). Problematické je typologické vyčlenenie džbánkov ako keramickej formy, v ktorom zaujali viacerí autori nejednoznačné stanovisko (Salaš 1997, 157; pozri napr. Kujovský 1994, 265; Říhovský 1982b; Lochner 1991), prípadne boli zo zostavy základných foriem keramiky kultúry stredodunajských popolnicových polí úplne vynechané (Hellerschmid – Lochner 2008).

Nejasné je priradenie dvoch okrajových fragmentov s roztvoreným hrdlom k misovitým nádobám (tab. II: 11, 12) – pre značnú fragmentárnosť nemožno s istotou stanoviť chronologické zaradenie ani typologické určenie (Říhovský 1982b, 43, 45-46).

Amfory a amforovité nádoby

Na základe tvarovej diferenciacie môžeme vo vyhotovení amfor a amforovitých nádob zastúpených v spracúvanom materiáli rozpoznať približne dve základné tvarové formy: skupina amfor s vodorovne von vyhnutým okrajom je reprezentovaná dvomi variantmi – s lievikovitým a valcovitým hrdlom – a amfory s valcovitým hrdlom a rovným okrajom.

Zo zlomkov amfor s vodorovne von vyhnutým okrajom môžeme vyčleniť zrejme dva typy. V rámci prvého typu – *amfor s lievikovitým hrdlom a vodorovne von vyhnutým okrajom* – tu okrem prevedení s hladkým okrajom (tab. III: 12, 14; IV: 8) vystupujú i tvary, ktorých prehnuté okraje sú z vnútornej strany hranené (tab. III: 19). Uvedené prípady však nie sú jednoznačne typologicky klasifikované a môžu byť eventuálne spájané s príbuzným variantom, kde je hrdlo valcovito tvarované. Lievikovitá forma našla výraznejšie uplatnenie od včasného stupňa Blučina-Kopčany a v používaní zotrvala ešte v staršom stupni (Salaš 1997, 153). Medzi frekventovanejšie a charakteristickejšie vyhotovenia nádob popolnicových polí patrí druhý typ – *amfory s valcovitým hrdlom a vodorovne von vyhnutým okrajom*, v tomto prípade prezentované dvomi exemplármi s okrajom z vnútornej strany hraneným (Tab. II: 18, Tab. IV: 20). Analogické formy sa navzájom líšia nielen v prevedení prehnutého okraja, ale i úpravou povrchu u zdobených tvarov (Říhovský 1982b, 38-39, tab. 33: C6, tab. 43: 1, tab. 52: B9, tab. 66: 21; Salaš 1997, Abb. 22: 12, Abb. 23: 23; Lochner 1991, 298-299, Taf. 33: 1, Taf. 73: 1). Uplatnená výzdoba nadobúda rôznorodú podobu, pozostávajúcu napr. z čiastočného alebo úplného (väčšinou zvislého) prstovania povrchu, zvislého hrebeňovania či rytých línií (Lochner 1991, 299). Aplikáciu zvislého, rôznou hustotou sa vyznačujúceho hrebeňovania, ktoré je doložené na početne zastúpených fragmentoch v materiáli (tab. II: 13, 14, 16, 17; IV: 10, 11), nemôžeme v tomto prípade jednoznačne pripísať konkrétnemu typu nádob, keďže podobný ornament zaznamenávame nielen na amforách, ale aj misovitých formách. Napriek tomu, že stav zachovania neumožňuje citlivejšie datovanie, časovo možno rozšírenie tohto typu amfor s vodorovne von vyhnutým okrajom vymedziť od včasného stupňa až po začiatok mladšej fázy kultúry stredodunajských popolnicových polí (Lochner 1991, 299; Salaš 1997, 153).

K fragmentárne zachovanému variantu *amfor s valcovitým hrdlom a rovným okrajom* môžeme priradiť dva nezdobené exempláre (tab. II: 19, 24), pričom v rámci tvarovej variability pozorujeme rôzne tendencie v prevedení (užšieho, širšieho) alebo sklonení (valcovitého či mierne kuželovitého) hrdla. Jeden z typických spôsobov zdobenia u tohto typu amfor – skupiny zvislých žliabkov – je zaznamenaný u zlomku s baňatým telom a plynulejším prechodom na rozhraní tela a hornej časti nádoby, ktorého vydutie zdobí skupina troch vertikálnych žliabkov (tab. II: 22). So spomenutým ornamentom sa stretávame u mís (Lochner 1991, Taf. 29: 8), ale aj u amfor (Veliačik 1970, 421, obr. 3: 2; Paulík 1972, 9, tab. II: 2, 6; Říhovský 1982b, 35, tab. 36: 2, 6, tab. 39: 18), datovaných do stupňa BD, pričom korene žliabkovanej výzdoby siahajú až do mladšieho mohylového stupňa (Říhovský 1982b, 35). Interpretácia ďalších, bližšie neklasifikovaných okrajových fragmentov z nádob s valcovitým alebo kónickým

hrdlom ukončeným rovným okrajom je problematickejšia (tab. II: 21; III: 15, 16; IV: 7), keďže zmienené formy môžu pochádzať aj z dvojkónických nádob či iných tvarov. Zachované fragmenty nie sú použiteľné pre stanovenie ich časového rozptylu; oba varianty – s valcovitým alebo mierne kuželovito formovaným hrdlom a rovným okrajom – sa počas ich dlhšieho časového uplatnenia vyskytujú už v materiálnej náplni celej strednej doby bronzovej ako aj v nadväzujúcom stupni BD súčasne (Salaš 1997, 152; Říhovský 1963, obr. 11: A3, B2; Říhovský 1982b, 35n, tab. 36: 2, tab. 39: 18; Lochner 1986, Taf. 1: 3, Taf. 7: 1). V stupni HA vystupujú amfory s hrdlom nadobúdajúcim spravidla viac-menej kónický tvar (Paulík 1962, 52-53, Taf. VI; Paulík 1976, 134, tab. LVII: 19; Říhovský 1968, Taf. XV: Bb), prípadne je mierne prehnuté (Paulík 1976, 134, Taf. LVII: 10, Taf. LXIII: 6; Salaš 1997, 152). Vývojovo mladšie verzie týchto nádob disponujú s náznakovito alebo oblúkovito von vyhnutým okrajom, ktorý možno považovať za prejav objavujúci sa v prechodnom velaticko-podolskom horizonte (HA₂/HB₁) alebo v náplni mladšej fázy kultúry stredodunajských popolnicových polí (Paulík 1976, 134); ako však poukazuje M. Salaš (Salaš 1997, 152-153), boli amfory s valcovitým či mierne kónickým hrdlom bez vyhnutého okraja pripísané J. Říhovským k materiálu patriacemu mladšej fáze (Říhovský 1966, 482), ktoré môžeme zrejme pokladať za ojedinelé prípady v mladšom období (Říhovský 1966, obr. 18: E1, H2, obr. 22: B6).

Šálky

Relatívne variabilná sa javí i skupina šálok, ktorej neúplný stav zachovania komplikuje vo väčšine prípadoch diferenciáciu či spoľahlivé typologické priradenie exemplárov k trom predpokladaným variantom. Jednu z identifikovaných foriem tvoria šálky s esovitou profiláciou (tab. III: 10, 11, 13), ktorých jemnejšie prevedenie by mohlo naznačovať prípadnú asociáciu s nízkymi a širokými šálkami tohto typu (Říhovský 1982b, 47, tab. 33: C4, tab. 39: 10, tab. 46: 18, 20, tab. 66: 5; Salaš 1997, tab. 2: 13, tab. 13: 1). Výskyt ucha nie je podmienený a pri žiadnom exemplári sa pozitívne nezistil; v materiáli prítomné rôzne zlomky (pásikových úch, fragment s uchom z nádoby zdobenej horizontálnymi žliabkovanými pásmi) môžeme spojiť ako s ďalšími typmi šálok, tak aj s inými keramickými formami vo všeobecnosti (tab. I: 5; II: 6, 9; III: 5, 7). Príbuzné analógie reprezentujú pomerne frekventovaný variant šálok stupňa Blučina-Kopčany, objavujúci sa v rôznej podobe nielen v staršej fáze kultúry stredodunajských popolnicových polí, ale vývojovo zasahoval i do jej mladšieho obdobia (Říhovský 1982b, 46n; Salaš 1997, 157n).

Profilované šálky nemôžeme pre takmer úplnú absenciu typologicky relevantných znakov presnejšie klasifikovať. Dva obojstranne tuhované exempláre s ostro profilovaným telom (tab. IV: 2, 6) by mohli zodpovedať dvom hlavným variantom tohto typu šálok – typu so stlačeným, viac alebo menej ostro profilovaným dvojkónickým telom, na ktorom je ostro nasadené lievikovito roztvorené hrdlo (pozri napr. Palátová-Salaš 2002, tab. 7A: 1, 3, 4, 9; Říhovský 1982b, 46, tab. 38: 13) a variantu, na ktorého stlačený, zaoblený spodok ostro nasadá prehnutá horná časť (pozri napr. Říhovský 1982b, 45n, tab. 35A: 1, 2; tab. 39: 12; Palátová-Salaš 2002, tab. 7A: 2, 5). Zároveň však môžu súvisieť i s ďalšími, obdobne tvarovanými predstaviteľmi týchto šálok. Patria k chronologicky menej citlivým keramickým formám, ktorých rozšírenie zaberá obdobie celej staršej fázy kultúry stredodunajských popolnicových polí (Salaš 1997, 158).

Posledná vyčlenená skupina, označená J. Říhovským ako šálky džbánkovitého tvaru (Říhovský 1982b, 47), by mohla zahŕňať nekompletne zachovanú, tenkostennú nádobu s pravdepodobne baňato formovaným telom s vertikálnou žliabkovanou výzdobou pokrývajúcou zaoblené vydutie (tab. III: 3, 4). Z približne podobnej alebo vyššie uvedenej baňatej nádoby by mohol pochádzať aj ďalší, vertikálnym žliabkovaním zdobený fragment (Tab. III: 6). Identickým výzdobným štýlom je zdobený analogický tvar s baňatým telom a lievikovito roztvoreným hrdlom zo sídliska v Blučine-Kolberkách (datovaný do stupňa Blučina-Kopčany), ktorého strechovito hranené a hore zahrotené ucho vystupuje vysoko nad okraj šálky (Říhovský 1982b, 47n, tab. 34: 21). Podľa J. Říhovského možno vývoj týchto šálok sledovať už od mladšieho mohylového obdobia (Říhovský 1982b, 48). Určité porovnateľné, tvarové aj výzdobné znaky môže zdieľať i s exemplárom z Bohuslavíc, datovaným do stupňa HA (Říhovský 1963, 89, obr. 18: B9) alebo so šálkou džbánkovitého tvaru z Mikulčíc (Salaš 1997, Taf. 6: 3), pre ktorú zaznamenáva M. Salaš viac porovnateľných analógií od stupňa Baierdorf-Lednice (rozmerovo väčšie amforovité misy), resp. od stredného stupňa Velatice-Očkov (Salaš 1997, 158).

Zvláštne tvary

V prípade zvláštnych tvarov, vyskytujúcich sa v prezentovanom súbore, ide o zlomok cedidla a jeden fragment – nôžku z nádoby, pochádzajúce z vrstvy sondy 2 (tab. IV: 17, 19). Nepočítané analógie k cedidlu neurčeného tvaru sa našli napr. na sídlisku v Lovčičkách (Říhovský 1982a, obr. 18: 10), v Ravelsbachu (Lochner 1991, 134, Taf. 90: 4), či medzi do stupňa HB datovanými exemplármi, ako je zlomok cedidla z Mühlfeldu alebo fragmentárne cedidlo, opatrené pásikovým uškom zo sídliska v Maiersch/2 (Lochner 1991, 100, 120, Abb. 155, Abb. 157). Miniaturná kónická nôžka z nádoby by mohla mať proporčne príbuzné paralely medzi misovitými nádobami stojacimi na kónickej, vyklenutej nôžke, ktoré poznáme z pohrebiska v Baierdorfe zo stupňa BD/HA₁ (Lochner

1986, 266n, Taf. 7: 3, 6). Samotné nálezy presnejšie datovanie ale neumožňujú a ani sprievodný materiál, rovnako sekundárneho charakteru, nie je chronologicky dostatočne citlivý.

Rozbor bronzových predmetov

Z jednej z kolových jám mladobronzového objektu 8/76 a okolia halštatského objektu 5/76 pochádza súbor kovových predmetov, pozostávajúci prevažne z nálezov štyroch bronzových ihlíc, ďalej z bronzového drôtu a bronzovej tyčinky. Podrobnejším typologickým členením ihlíc sa zaoberala M. Novotná (1980). Ihlica s dvoj-kónicky formovanou, jednoduchou a nezdobenou hlavicou bola zaradená medzi ihlice označené ako typ Ilava (Novotná 1980, 118, Taf. 37: 764A). Výskyt tohto typu ihlíc, rozšírených v celom stredoeurópskom priestore, možno ohraničiť prelomom včasného/starého stupňa popolnicových polí s pretrvávaním až po neskorú fázu (Novotná 1980, 121); napriek svojmu sekundárnemu charakteru by ako indícia pre určité časové ohraničenie mohol poslúžiť sprievodný keramický materiál, datovaný do BD/HA, a stanoviť tak rámcovo datovanie tejto ihlice do rovnakého úseku. Ako netypický element pre prostredie kultúry stredodunajských popolnicových polí pôsobí ihlica typu Stradonice u Zlotic, objavená v zisťovacej sonde 1 (Novotná 1980, 130, Taf. 39: 838A). Trochu silnejšie vymodelovaná hlavica je zdobená štyrmi, rozdielne širokými rebrami. Geograficky blízku paralelu nachádzame v bronzovej ihlici zo stupňa BD/HA z mohyly v Čake (Paulík 1963, 285, obr. 9: 6), ale ťažiskom ich výskytu sú predovšetkým južné a stredné Čechy, prípadne Sliezsko a Nemecko (Novotná 1980, 130). Podobne ako vyššie spomenutý typ, aj ihlica s kyjovitou hlavicou bola nájdená v zisťovacej sonde 1 (Novotná 1980, 141, Taf. 42: 935A). Jej jednoduché prevedenie je ukončené stenčenou hlavicou zdobenou rytými líniami. Datovanie možno určiť iba všeobecne, podľa príbuzných analógií sa tento typ ihlíc vyskytoval od včasného stupňa popolnicových polí po neskorú fázu (Novotná 1980, 141n; Říhový 1979, 151n). Jediným kovovým predmetom, súvisiacim priamo s objektom 8/76, je nález bronzovej ihlice s kosákovitou hlavicou. Drôt ihlice je tordovaný, horná časť disku hlavice mohla niesť výzdobu, ale zrejme pre poškodenie nemožno prípadný ornament rozpoznať (Novotná 1980, 62, Taf. 12: 348A). Nakoľko je prítomnosť tohto typu ihlíc charakteristická skôr pre staršie, maďarovsko-véteřovské a ranomohylové obdobie, mohli by sme nález spájať s určitou formou osídlenia, prežívaním či neprecizovanou aktivitou v oblasti v tomto časovom úseku (Novotná 1980, 70; Bartík 2004, 80). Osídlenie podobného druhu zatiaľ nálezy z výskumu nepotvrdili, no prejavy staršej a strednej doby bronzovej zachytávame ako v blízkom, tak aj vzdialenejšom okolí lokality.

Zhrnutie

Preskúmaný objekt 8/76, nadzemná stavba kolovej konštrukcie, má tvarovo zhodné paralely medzi podobnými stavbami na sídliskách z mladšej doby bronzovej. Presný tvar nemožno pre nekompletnosť odkrytia stanoviť, rovnako ako jeho funkciu, kde sa môžeme pre absenciu nálezov súvisiacich najmä s hospodárskou produkciou nateraz prikloniť skôr k inému (napr. obytnému, skladovaciemu) než výrobnému účelu. Existencia asi druhého, i keď porušeného objektu zachytenom na preskúmanej ploche čiastočne rozširuje naše poznatky o intenzite osídlenia tejto lokality. Jej počiatky môžeme zosynchronizovať s raným stupňom Blučina-Kopčany, zastúpeným skôr nevýrazným podielom mohylových, tvarových a výzdobných, prvkov (lalokovitý výbežok, široká kónická misa, džbánok so šikmým žliabkovaním pozri: Bartík 2004, obr. 14: 6-9, 11). Vyššiu intenzitu osídlenia v staršom stupni kultúry stredodunajských popolnicových polí môže dosvedčovať časť nálezového súboru, spadajúci do mladšieho úseku BD až rozhrania BD/HA.

Z nami sledovaného územia poznáme niekoľko, pravdepodobne menších sídliskových celkov z mladšej doby bronzovej, žiaľ z nich iba nepatrná časť bola skúmaná archeologickým výskumom (obr. 4). V porovnaní s roztrúseným počtom otvorených osád, sústredených v blízkosti vodných tokov, máme z okolia lokality predbežne doklady pohrebov či pohrebísk iba z Moravského Jána (Katkinová 1994, 355). Doposiaľ nevyhodnotený črepový materiál z ďalšej polohy v Strážach môže tvoriť súčasť tohto sídliska, jeho chronologická súvislosť s prezentovaným objektom je však nateraz nejasná (Za benzínovým čerpadlom; Katkinová 1994, 360). Najbližšie zistené doklady osídlenia pochádzajú z Borského Mikuláša, vzdialeného od lokality zhruba 4-5 km. Odkryté situácie zo sídliska z mladšej doby bronzovej, situovanom na miernom svahu, mali charakter zahĺbených objektov so stopami po kolovej konštrukcii (Katkinová 1994, 349, 354). Pomerne hustejšia aglomerácia sa koncentruje okolo neďalekého hradiska v Uníne, polohy Zámčisko. Osídlenie samotnej výšinnej polohy, známej zo staršej doby bronzovej, potvrdil výskumom získaný keramický materiál velatickej kultúry (Studeníková 1981, 279). V jej širšom zázemí sa bezpečne zachytilo ďalšie sídlisko v Radošovciach, priradené staršej (velatickej) fáze, zatiaľ čo zberové nálezy z okolitého územia (Dojč, Gbely, Koválov) poskytujú iba torzovitú predstavu (Katkinová 1994, 352-353, 356). V prípade týchto vyššie spomenutých sídlisk a nálezov ide o nepublikované celky, preto aj ich časová synchronizácia je pomerne otázná. Dôležité postavenie v tejto oblasti v mladšej dobe bronzovej zaujímalo hradisko kultúry stredodunajských popolnicových polí v Plaveckom Podhradí-Pohanská. Hoci s intenzívnejším osídlením sa ráta až v stupni HA, kedy v jeho mladšom úseku došlo k vybudovaniu opevnenia, jeho počiatky

siahajú ešte do stupňa BD (Paulík 1976, 177). Súčasný, do prelomu BD/HA₁ datovaný nález predstavuje aj bronzová sekerka s tuľajkou a uškom, pochádzajúca z Jablonice (Katkinová 1994, 353; Novotná 1970, 96, tab. 42: 766). Obraz materiálnej kultúry by mohol dotvárať keramický nález z Kopčian, ktorý bol zrejme uložený mimo osadu z mladšej doby bronzovej (Pichlerová 1966, 60). Zaraďovaný do včasného úseku mladšej doby bronzovej, mohylovo-velatického stupňa, toto spojenie sa zdá byť problematické pre už v minulosti zdôraznenú staršiu provenienciu nádob oproti hromadnému nálezu z Blučiny (Bartík-Hajnalová 2004, 17, obr. 12-15).

Poznámka

Nálezy sú uložené v SNM – Archeologickom múzeu a sú spracované v druhostupňovej evidencii pod evid. číslami AP 62 784 – 62 885. Chcela by som sa poďakovať PhDr. Jurajovi Bartíkovi PhD. za jeho usmernenie a pripomienky.

LITERATÚRA

- Bartík 2004 – J. Bartík, J: Ku kolovým stavbám strednej a mladšej doby bronzovej na západnom Slovensku. Štud. Zvesti AŮ SAV 36, 2004, 75-91.
- Bartík, Hajnalová 2004 – J. Bartík, M. Hajnalová: Hromadný nález keramiky z Lozorna. Príspevok ku keramickým depotom mohylovej kultúry na západnom Slovensku. Zborník SNM 98, Arch. 14, 2004, 9-42.
- Hellerschmid, Lochner 2008 – I. Hellerschmid, M. Lochner: Keramische Grundformen der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur – Vorschlag für eine Typologie(-grundlage). Arch. Österreich 19/2, 2008, 45-48.
- Katkinová 1994 – J. Katkinová: Osídlenie Záhorskej nížiny v období kultúry popolnicových polí a v dobe halštatskej vo vzťahu k prírodným podmienkam. Slov. Arch. 42/2, 1994, 335-367.
- Kujovský 1994 – R. Kujovský: Príspevok k poznaniu vzťahov lužických a stredodunajských popolnicových polí na Slovensku. Slov. Arch. 42/2, 1994, 261-317.
- Lochner 1986 – M. Lochner: Das frühurnenfelderzeitliche Gräberfeld von Baierdorf, Niederösterreich – eine Gesamtdarstellung. Arch. Austriaca 70, 1986, 263-294.
- Lochner 1991 – M. Lochner: Studien zur Urnenfelderkultur im Waldviertel – Niederösterreich. Wien 1991.
- Lochner 1994 – M. Lochner: Siedlungsgruben der älteren Urnenfelderzeit aus Oberbergen und Bronzefunde aus Unterbergen, Gem. Bergern im Dunkelsteinerwald, Niederösterreich. Arch. Austriaca 78, 1994, 69-98.
- Novotná 1970 – M. Novotná: Die Äxte und Beile in der Slowakei. PBF IX-3, München 1970.
- Novotná 1980 – M. Novotná: Die Nadeln in der Slowakei. PBF XIII-6, München 1980.
- Palátová, Salaš 2002 – H. Palátová, M. Salaš: Depoty keramických nádob doby bronzové na Moravě a v sousedných zemích. Pravěk, Supplementum 9, 2002.
- Paulík 1962 – J. Paulík: Das Velatice-Baierdorfer Hügelgrab in Očkov. Slov. Arch. 10/1, 1962, 5-96.
- Paulík 1963 – J. Paulík: K problematike čakanskej kultúry v Karpatskej kotline. Slov. Arch. 11/2, 1963, 269-338.
- Paulík 1972 – J. Paulík: Velatická kultúra na Slovensku. Zprávy Československé Společnosti Arch. 14, sešit 1-2, 1972, 1-28.
- Paulík 1976 – J. Paulík: Keltské hradisko Pohanská v Plaveckom Podhradí. Bratislava 1976.
- Pavúk, Veliačik 1975 – J. Pavúk, L. Veliačik: Záchraný výskum v Pečeňadoch. AVANS 1974, 1975, 78-80.
- Pichlerová 1966 – M. Pichlerová: Hromadný nález keramiky z Kopčian, okr. Skalica. Zborník SNM 60, Hist. 6, 1966, 57-70.
- Říhovský 1963 – J. Říhovský: K poznání starší fáze kultury středodunajských popelnicových polí – velatické kultury. Sborník Československé Společnosti Arch. 3, 1963, 61-115.
- Říhovský 1966 – J. Říhovský: Počátky mladší (podolské) fáze středodunajského okruhu kultury popelnicových polí. Pam. Arch. 57, 1966, 459-534.
- Říhovský 1968 – J. Říhovský: Das Urnengräberfeld in Oblekovice. Fontes Archeologici Pragenses 12, Praha 1968.
- Říhovský 1979 – J. Říhovský: Die Nadeln in Mähren und im Ostalpengebiet. PBF XIII-5, München 1979.
- Říhovský 1982a – J. Říhovský: Hospodářský a společenský život velatické osady v Lovčičkách. Pam. Arch. 73, 1982, 5-56.
- Říhovský 1982b – J. Říhovský: Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě. Studie Arch. Ústavu ČSAV 10/1, Brno 1982.
- Salaš 1987 – M. Salaš: Záchraný archeologický výskum na sídlíšti z doby bronzové v Brně-Slatině. Časopis Moravského Mus. Brno 72, 1987, 53-73.
- Salaš 1997 – M. Salaš: Bronze- und Urnenfelderzeit. Studien zum Burgwall von Mikulčice 2, 1997, 147-247.
- Studeníková 1981 – E. Studeníková: Záchraný výskum na Zámčisku – Uníne. AVANS 1980, 1981, 278-279.
- Veliačik 1970 – L. Veliačik: Nové sídliskové nálezy velatickej kultúry z Abrahámu. Slov. Arch. 18/2, 1970, 421-432.
- Zachar 1977 – L. Zachar: Zistovací výskum pri obci Šaštíne-Stráža. AVANS 1976, 1977, 298-299.
- Zachar 1978 – L. Zachar: Nepublikované plány a denníky z výskumu v Šaštíne-Strážach. (Uložené v dokumentačnom oddelení AM SNM).

EIN JUNGBRONZEZEITLICHES SIEDLUNGSOBJEKT IN ŠAŠTÍN-STRÁŽE

LUCIA HLAVENKOVÁ – † LEV ZACHAR

Östlich des unweiten mährischen und österreichischen Gebietes befindet sich im nordwestlichen Teil der Záhorská-Tiefebene die Gemeinde Šaštín-Stráže, Bez. Senica. Auf einem Hang ungefähr 600 m von dem Myjava-Fluss, im Ortsteil Stráže, liegt die Flur Konopníská (Abb. 1), wo das Slowakische Nationalmuseum – Archäologische Museum in Bratislava in den Jahren 1975-77 in der Nähe des LPG-Areals eine Rettungsgrabung unter der Leitung von Lev Zachar durchgeführt hatte. Auf der Untersuchungsfläche konnte man meistens vorgeschichtliche Besiedlung identifizieren – die Siedlungsbefunde fallen außer der jüngeren römischen Kaiserzeit auch in die Jungbronzezeit (und Spätbronzezeit), Hallstattzeit und Mittellatènezeit (Zachar 1977, 298-299; Zachar 1978; Bartík 2004, 77). Der Siedlungscharakter der Fundstelle während der Jungbronzezeit ist durch ein teilweise untersuchtes Siedlungsobjekt 8/76 sowie durch weitere, meistens sekundäre Keramikfunde aus unmittelbarer oder entfernterer Umgebung des Objektes belegt.

Bei dem teilweise freigelegten Objekt 8/76, der aus einer Gruppe von acht Pfostengruben bestand, handelt es sich um einen oberirdischen Pfostenbau. Die ungefähr 4 m lange Linie aus vier Pfostengruben wurde von dem verstorbenen Grabungsleiter als eine der Wände des oberirdischen Baus interpretiert. Aus dem Raum des Objektes und der Pfostengruben (es handelt sich um die Pfostengruben Nr. 1, 3-6, 8) hat man Keramikfunde geborgen und aus der Pfostengrube Nr. 1 stammt eine bronzene Sichelnaedel.

Vermutlich ein weiteres jungbronzezeitliches Objekt entdeckte man in der Nähe des Objektes 5/76 (Stufe HC), in der nordwestlichen Ecke des Ausschnittes d. Der Grabungsleiter stellt hier eine Pfostengrube fest, die durch keramische Begleitfunde in der Umgebung und durch den Fund einer Bronzenadel mit doppelkonischem Kopf in die obengenannte Periode datiert wird. Keramische Scherben, in die Stufe BD/HA eingeordnet, konzentrierten sich ungefähr von einer Tiefe von 30 cm unterhalb der Geländeoberfläche herab bis zum Sanduntergrund. Aus der Umgebung des Objektes 5/76 stammen auch andere, keramische sowie metallene Funde.

Keramikfunde von sekundärem Charakter, die man in die Jungbronzezeit datieren kann, konzentrierten sich im Suchschnitt 2, offensichtlich in der Nähe des Objektes 8/76. In der nordwestlichen Ecke des Grabungsschnittes 4, in der Verfüllung des Objektes 11/77 (Hallstattzeit) entdeckte man ein weiteres jungbronzezeitliches Fragment.

Die Keramikfunde aus dem Objekt 8/76, aus Verfüllungen der Pfostengruben und teilweise auch aus Grabungsschnitten repräsentieren herkömmliches Siedlungsmaterial, das man in die ältere Phase der mitteldanubischen Urnenfelder einordnen kann. Von den bekannten Keramikformen identifizierte man in der Verfüllung des Objektes und der Gruben und in Schichten vor allem Töpfe und topfförmige Gefäße, Vorratsgefäße, Schüsseln und Amphoren, ergänzt mit einigen Tassen und Sonderformen; der fragmentarische Erhaltungszustand verhinderte jedoch die eventuelle Erkennung weiterer Formen und deren Varianten. Sonstige (jung)bronzezeitliche Gegenstände umfassen noch vier Bronzenadeln; ein Bronzedraht und eine Bronzestange sind nicht klassifiziert. Die identifizierten topfförmigen Gefäße entsprechen in ihrer Form den weit verbreiteten eiförmigen oder bauchigen Töpfen mit deutlich geschweiftem Hals und trichterförmig ausladendem Rand (Taf. I: 3, 4, 13, 18, Taf. III: 20, Taf. IV: 3-4, 5). Die Oberfläche der Töpfe wurde am meisten absichtlich aufgeraut, vor allem durch vertikale Fingerkerben (Taf. I: 3, 13, 16, 18). Aufrauung durch grobe und unregelmäßige vertikale Kerben identifizierte man im Fundmaterial am häufigsten (Taf. I: 2, 6-7, 9, 11, 17, Taf. III: 8, 17-18, 21, Taf. IV: 18), die meisten solchen Fragmente fallen jedoch in die Kategorie der unspezifizierbaren Gefäßformen. Das Vorkommen von großen dickwandigen amphoren- oder topfförmigen Vorratsgefäßen, deren fragmentarischer Erhaltungszustand keine präzisere Identifikation der Gefäßform erlaubt, könnte durch einige massiver ausgeführte, größere oder stärkere Fragmente aus dem Objekt 8/76 und aus einer Schicht im Grabungsschnitt 2 (Tab. I: 1, 8, 10, 12, 14-15, Tab. IV: 1) angedeutet werden. Auf das Vorkommen von Schüsseln und schüsselförmigen Gefäßen verweisen zahlreiche Fragmente, unter denen man mit Sicherheit vier Varianten unterscheiden konnte: konische Schüsseln mit mehr oder weniger gerundeter Wandung (Tab. II: 1, 2, 4-5, 8, 10, 23, Tab. IV: 9, 12-13, 15), konische Schüsseln mit einziehendem Rand (Taf. IV: 14), breite konische Schüsseln mit ausbiegendem Rand (Taf. III: 1) und amphorenartige Schüsseln (Taf. II: 15). Die amphorenartigen Schüsseln könnten möglicherweise auch durch ein Fragment mit gerundeter Wandung und scharf abgesetztem Oberteil (Taf. II: 20) repräsentiert werden. Die anderen Fragmente von schüssel- oder schalenförmigen Gefäßen stammen vorwiegend von Gefäßböden (Taf. II: 3, 7, Taf. III: 2, 9, Taf. IV: 16). Zwei Randfragmente mit ausladendem Hals (Taf. II: 11, 12) und zahlreiche Fragmente mit vertikaler Kammstrichverzierung von verschiedener Dichte (Taf. II: 13-14, 16, 17, Taf. IV: 10-11) können nicht einwandfrei den schüsselförmigen Gefäßen zugeordnet werden. Anhand der Formanalyse können wir unter den Amphoren und amphorenartigen Gefäßen ungefähr zwei Hauptformen unterscheiden: Amphoren mit zylindrischem Hals

und geradem Rand (Taf. II: 19, 24) und Amphoren mit horizontal ausbiegendem Rand, die durch zwei Varianten – eine mit trichterförmigem und die andere mit zylindrischem Hals – repräsentiert werden (Taf. II: 18, Taf. IV: 20). Formen, die der trichterförmigen Variante zugeordnet wurden, sind jedoch nicht eindeutig typologisch klassifiziert (Taf. III: 12, 14, 19, Taf. IV: 8). Die Interpretation der anderen nicht spezifizierten Randfragmente von Gefäßen mit zylindrischem oder konischem Hals und geradem Rand ist ebenfalls ein wenig problematisch (Tab. II: 21, Tab. III: 15, 16, Tab. IV: 7). Relativ variabel scheint auch die Gruppe von Tassen zu sein. Deren schlechter Erhaltungszustand kompliziert jedoch in den meisten Fällen ihre Identifikation oder zuverlässige typologische Zuordnung zu einer der drei vermuteten Varianten – den S-förmig profilierten Tassen (Taf. III: 10, 11, 13), profilierten Tassen (Taf. IV: 2, 6) oder becherförmigen Tassen (Taf. III: 3, 4, 6). Mit Tassen sowie mit anderen Gefäßformen im Allgemeinen kann man die Henkelfunde in Verbindung bringen (Taf. I: 5, Taf. II: 6, 9, Taf. III: 5, 7). Die Kategorie der Sonderformen im Rahmen des behandelten Fundverbands umfasst ein Siebfragment und ein Fragment vom Standfuß (Taf. IV: 17, 19). Die Kollektion von Metallgegenständen aus einer der Pfostengruben des jungbronzezeitlichen Objektes 8/76 und aus der Umgebung des hallstattzeitlichen Objektes 5/76 besteht vor allem aus vier Bronzenadeln (Nadel mit doppelkonischem Kopf, Nadel vom Typ Stradonice u Zlonic, Kolbenkopfnadel und Sichelndadel), einem Bronzedraht und einer Bronzestange.

Das untersuchte, als oberirdischer Pfostenbau definierte Objekt 8/76 findet Parallelen unter ähnlichen Bauten in jungbronzezeitlichen Siedlungen. Seine genaue Form und Funktion kann man wegen der unvollständigen Freilegung nicht identifizieren. Angesichts der ausbleibenden Funde wirtschaftlichen Charakters darf man jedoch vorerst annehmen, dass das Objekt eher einem anderen als wirtschaftlichen Zweck gedient hat (z. B. Wohnen, Lagerung). Die Siedlungsanfänge können wir mit der Frühstufe Blučina-Kopčany synchronisieren (Bartík 2004, obr. 14: 6-9, 11). Auf eine kontinuierliche Besiedlung während der älteren Stufe der mitteldanubischen Urnenfelderkultur könnte derjenige Teil des Fundmaterials verweisen, der in den jüngeren Abschnitt BD bis an die Wende BD/HA fällt. Aus dem behandelten Landbezirk kennen wir mehrere vermutlich kleinere jungbronzezeitliche Siedlungsverbände, während die Belege von Bestattungen oder Gräberfeldern aus der Umgebung der Fundstelle bislang nur aus Moravský Ján bekannt sind (Katkinová 1994, 355). Die bisher unausgewerteten Scherbenfunde aus einer weiteren Fundstelle in Stráže könnten zu dieser Siedlung gehört haben, ihre chronologische Beziehung zu dem behandelten Objekt ist jedoch vorerst unklar (Za benzínovým čerpadlom; Katkinová 1994, 360). Die nächstliegenden erfassten Siedlungsbelege stammen aus Borský Mikuláš, etwa 4-5 km von der behandelten Fundstelle entfernt (Katkinová 1994, 349, 354). Eine relativ dichte Agglomeration konzentriert sich rund um den unweiten Burgwall in Unín, Flur Zámčisko, dessen Besiedlung durch die Keramikfunde der Velaticer Kultur belegt wurde (Studeníková 1981, 279). In breiterem Umfeld dieser Flur erfasste man mit Sicherheit eine weitere Siedlung in Radošovce, während die Lesefunde aus der umliegenden Landschaft (Dojč, Gbely, Koválov) eine nur torsoartige Vorstellung liefern (Katkinová 1994, 352-353, 356). Bei den obengenannten Siedlungen und Befunden handelt es sich um unpublizierte Fundverbände, deswegen ist auch ihre zeitliche Synchronisation relativ fraglich. Eine wichtige Stellung im Rahmen dieses Gebietes hat während der Jungbronzezeit der Burgwall der mitteldanubischen Urnenfelderkultur in Plavecké Podhradie – Pohanská eingenommen. Dessen Anfänge reichen noch bis in die Stufe BD zurück (Paulík 1976, 177). Einen gleichaltrigen, an die Wende BD/HA₁ datierten Fund repräsentiert ein bronzenes Tüllenbeil mit Öse aus Jablonica (Katkinová 1994, 353; Novotná 1970, 96, tab. 42: 766). Das Bild der materiellen Kultur könnte durch einen Keramikfund aus Kopčany komplettiert werden, der vermutlich außerhalb der jungbronzezeitlichen Siedlung deponiert wurde (Pichlerová 1966, 60). Der Fund wird in den frühen Abschnitt der Jungbronzezeit, genauer in den Hügelgräber-Velaticer Horizont datiert, diese Verbindung scheint jedoch wegen der bereits früher betonten älteren Provenienz der Gefäße gegenüber dem Hortfund aus Blučina problematisch zu sein (Bartík – Hajnalová 2004, 17, obr. 12-15).

Lucia Hlavenková
Furdekova 8
851 03 Bratislava
lucia.hlavenkova@centrum.sk